

Πρόλογος

Ἡ ποιητική δημιουργία τοῦ «τραγικώτατου» τῶν δραματικῶν ποιητῶν Εὐριπίδη ἀποτελεῖ οὐσιαστική αἰτία ἐνασχόλησης κάθε μελετητῆ τοῦ Ἀρχαίου Δράματος, ὅπως ἀποδεικνύουν οἱ πολλές μελέτες πού ἐκδίδονται ἐτησίως σέ παγκόσμιο ἐπίπεδο, γεγονός πού ἰσχύει ἄλλωστε γιά ὀλόκληρη τήν ἀρχαία ἑλληνική γραμματεία. Ὁ κόσμος τοῦ ποιητῆ, ἐκφρασμένος μέ τήν ὑψηλή τέχνη τῆς τραγικῆς ποίησης, ἀντικατοπτρίζει συγχρόνως καί τόν κόσμο τῆς ἐποχῆς τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. Ἐκεῖνη ἀκριβῶς τή χρονική στιγμή συνυπάρχει ἡ παράδοση μέ τή νέα σκέψη τῆς Σοφιστικῆς, ἡ παραδεδομένη θρησκεία μέ τόν ἀγνωστικισμό, οἱ ἀξίες τοῦ ἀρχαίου κόσμου καί μαζί ἡ ἀμφισβήτησή τους. Γνωρίζουμε ὅτι ἡ παράσταση τῶν τραγωδιῶν ἀποτελοῦσε ἀφορμή προσανατολισμοῦ γιά τήν ἀθηναϊκή κοινωνία, πρόκληση προβληματισμοῦ καί εἶχε παιδευτικό ρόλο, ὅπως φαίνεται ἄλλωστε ἀπό τόν χαρακτηρισμό τῆς παράστασης μέ τόν ὄρο διδασκαλία. Ἐπομένως, εἶναι προφανές καί δέν ἀμφισβητεῖται τόσο ἡ σημασία τῆς τραγικῆς ποίησης ὅσο καί τό οὐσιῶδες ἔργο τῶν ποιητῶν.

Τό ἐνδιαφέρον τῶν εὐριπίδειων δραμάτων βρίσκεται στόν τρόπο προσέγγισης τῶν σημαντικῶν ζητημάτων πού ἀφοροῦν τή ζωή καί τόν ἄνθρωπο καί ἀπασχολοῦν τόν δημιουργό, ἀλλά καί στόν τρόπο γραφῆς, τή δραματική τεχνική, πού ἐπιλέγει ὁ ποιητής γιά νά τά ἐκφράσει. Ἄξιες προσοχῆς εἶναι ἐπίσης οἱ διαφοροποιήσεις τοῦ Εὐριπίδη στό παραπάνω ζητήματα ἀπό τούς δύο μεγάλους ὁμοτέχνους του. Εἶναι βέβαιο ὅτι ὁ ποιητής ἐνδιαφέρεται νά θέσει θέματα στό ἀθηναϊκό κοινό –καί ὄχι μόνο σέ αὐτό– χωρίς νά ἐπιδιώκει ὅπωςδῆποτε νά δώσει βέβαιες ἀπαντήσεις. Ἀπό ἐκεῖ καί πέρα τά ζητήματα παραμέ-

νουν άνοικτά και έπιτρέπουν στους έρμηνευτές όλων τών έποχών νά επιχειρήσουν τή δική τους προσέγγιση.

Μέ τό παραπάνω σκεπτικό έγινε τό παρόν βιβλίο, στό όποιο παρουσιάζονται μελέτες πού έστιάζουν στά δράματα, *Άλκηστις, Μήδεια, Ίππόλυτος, Έκάβη, Ηλέκτρα, Έλένη, Ίφιγένεια έν Αύλίδι και Βάχχες*. Έξετάζονται όρισμένες πτυχές, οί όποιες είτε άφοροϋν σέ έπιμέρους θέματα πού προκύπτουν κατά τήν έρμηνεία τών έργων, είτε προσεγγίζουν μέ άλλη όπτική τό κεντρικό θέμα κάθε τραγωδίας. Έτσι, στή *Μήδεια*, γιά παράδειγμα, μās άπασχόλησε, εκτός από τό κεντρικό θέμα τής οικοδόμησης και τής λειτουργίας του δόλου, και ό έντοπισμός στό έργο στοιχείων πού σχετίζονται μέ τό σημαντικό γεγονός τής έποχής, κατά τήν όποία έδιδάχθη τό έργο, τόν Πελοποννησιακό πόλεμο. Βασικά θέματα έρμηνείας τών δραμάτων, όπως αυτό τής θεομαχίας, έρευνώνται στον *Ίππόλυτο* και τίς *Βάχχες*, τής θυσίας, στην *Άλκηστι*, τήν *Έκάβη* και τήν *Ίφιγένεια τήν έν Αύλίδι*, τής εκδίκησης, στην *Ηλέκτρα*, του ειδώλου, στην *Έλένη*. Ό προβληματισμός του ποιητή γιά ζητήματα πού άφοροϋν στά μετά τόν θάνατο, στό *έπέκεινα*, έρευνάται στίς τραγωδίες *Μήδεια, Άλκηστις, Ίππόλυτος, Έκάβη, Ηρακλείδες, Ίων*.

Παράλληλα, πραγματευόμαστε ζητήματα πού έστιάζουν στή δραματικότητα τών σκηνών ή ενισχύουν τήν τραγικότητα τών ήρώων και τών ήρωίδων στα έξεταζόμενα έργα. Ό τρόπος μέ τόν όποιο επιλέγει ό ποιητής νά συμμετάσχει τό σώμα ως ποικίλη έκφραση στα δρώμενα στίς τραγωδίες *Μήδεια, Ίππόλυτο* και *Έκάβη* κίνησε τό ένδιαφέρον μας και τό θεωρήσαμε ένα επιπλέον πεδίο έρευνας. Η σιωπή και ό λόγος ως στοιχεία τραγικότητας στον *Ίππόλυτο* μās άποκάλυψαν τήν ικανότητα του Εϋριπίδη νά έστιάζει σέ θέματα πού, αν και δέν είναι τά κεντρικά στό έργο, συμμετέχουν καταλυτικά στή δημιουργία του τραγικού.

Τελικά, ό στόχος αυτης τής μελέτης είναι νά αναδειχθοϋν θέματα μέ ιδιαίτερο, κατά τη γνώμη μας, ένδιαφέρον, τά όποια και άπαιτοϋν ή έπιτρέπουν ιδιαίτερη προσέγγιση, γιά νά προσληφθοϋν καλύτερα από τόν άναγνώστη ή τόν θεατή. Θέματα πού άποκαλύπτουν τή μεγαλοφυΐα του ποιητή τόσο ως προς τή δραματική τεχνική όσο και ως

πρός τήν ἠθογράφηση τῶν χαρακτήρων τῶν ἡρώων καί τῶν ἡρώιδων. Ἐάν αὐτό κατέστη δυνατόν, ἐναπόκειται στήν κρίση τῶν ἀναγνωστῶν.

Στό τελευταῖο μέρος τοῦ προλόγου ἐπιθυμῶ νά ἐκφράσω θερμές εὐχαριστίες στόν κ. Σωτήρη Γκλαβά γιά τήν οὐσιαστική συμβολή του στήν ἔκδοση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου. Εὐχαριστίες ὀφείλω ἐπίσης στίς ἐκδόσεις Πεδίο καί προσωπικά στόν ἐκδότη κ. Παύλο Παπαχριστοφίλου πού δέχτηκαν νά μέ συμπεριλάβουν στούς συγγραφεῖς-συνεργάτες τους.

Χαλάνδρι, Ἰανουάριος 2017
Χρύσα Εὐστ. Ἀλεξοπούλου